

Н. Махно та його соратникам запропонувати селянству досить примітивну, але зрозумілу концепцію місцевого самоврядування.

Програма махновського руху базувалася на ідеї самоуправління. Селяни і робітники мали захопити засоби виробництва. Політична платформа махновщини заперечувала диктат будь-якої політичної партії, визнавала пріоритет інтересів селянства і необхідність їхнього збройного захисту. Соціальну політику махновців реалізовували так звані «вільні ради». Створюючи спеціальні комісії вони надавали матеріальну підтримку безробітним, медичну допомогу, опікувалися лікарнями, притулками, школами. Таким чином, засвоєння махновським рухом окремих елементів анархо-комуністичної ідеології відбувалося внаслідок їх зрозумілості малоосвіченим народним масам, схильним ідеалізувати історичну пам'ять про запорозьку вольницю та популяризації вчення анархізму харизматичним лідером Н. Махном.

Коробов А.Л.

Науковий керівник: Шишкіна Є.К.

НТУ «ХП»

«ЕЛЕКТРОННИЙ АРХІВ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ» ЯК РЕСУРС ДЛЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ

Оволодіння навичками роботи з першоджерелами є неодмінною складовою вивчення історії України у вищій школі. Особливої значущості цей дидактичний аспект набуває під час вивчення тем пов'язаних з новітньою історією України, що тривалий час мали суперечливе висвітлення у вітчизняній історіографії. Так, наприклад, досить складною для опанування є тема «Україна в роки Другої світової війни 1939–1945 рр.». Значний обсяг фактологічного матеріалу та дискусійність трактування багатьох питань у науковій і науково-публіцистичній літературі істотно ускладнюють вивчення

цієї теми. За таких умов, вирішальна роль має надаватися самостійній роботі з писемними джерелами періоду, що вивчається: діловодству державних органів влади, актовим документам, газетам, листівкам, агітаційним плакатам. На сучасному етапі, завдяки глобальній інформатизації освітнього процесу, молоді дослідники отримали можливість доступу в режимі онлайн до великої кількості першоджерел. Змістовним веб-ресурсом, який можна використати для оволодіння навичок роботи з архівними матеріалами за темою «Україна в роки Другої світової війни 1939-1945 рр.», є сайт «Електронний архів Українського визвольного руху»[URL: <http://avr.org.ua/>].

Даний інтернет-ресурс було створено спільними зусиллями науковців Центру досліджень визвольного руху, Львівського національного університету ім. І.Франка та Національного музею-меморіалу жертв окупаційних режимів «Тюрма на Лонцького». Електронний архів Українського визвольного руху містить понад 30 тисячоцифрованих документів, частина з яких була надана архівами обласних управлінь Служби Безпеки України. Близько двох тисяч документів архіву пов'язані з історією Української повстанської армії. Електронні копії історичних першоджерел містять інформацію про діяльність Організації українських націоналістів, Української головної визвольної ради та їхніх супротивників - таємної державної політичної поліції Третього Рейху і спецслужб СРСР.

Колекції документів електронного архіву структуровано за темами: « Церква у визвольному русі», «Український визвольний рух 1939-1954 рр.», «Персоналії», «Політична еміграція», «Боротьба проти визвольного руху 1920-1991 рр.». Користувачі сайту можуть ознайомитися з оцифрованими копіями українських, німецьких, польських періодичних видань 1939-1945 рр., документів, що мали гриф «цілком таємно» з архівів НКВС-МДБ-КДБ, унікальних світлин, що ілюструють протистояння ОУН-УПА і репресивних органів Німеччини та СРСР.

Таким чином, використання матеріалів веб-ресурсу «Електронний архів Українського визвольного руху» дозволяє істотно посилити науково-дослідну роботу студентів з теми «Україна в роки Другої світової війни 1939-1945 рр.».

Кішкінова О.В.

Науковий керівник: Мотенко Я.В.

НТУ «ХП»

ПОЛЬСЬКИЙ ПЕРІОД В ЖИТТІ Н. МАХНА ЯК ПОЛІТИЧНОГО ЕМІГРАНТА 1922-1924 РР.

Маловідомою для широкого загалу залишається діяльність української політичної еміграції доби національно-визвольних змагань 1917-1921 рр. Зокрема, є недостатньо висвітленою політична активність Н. Махна в еміграції під час його перебування на території Другої Речі Посполитої у 1922-1924 рр.

Н. Махно разом із частиною близького оточення залишив УСРР перетнувши кордон з Румунією 28 серпня 1921 р. Однак наміри румунської влади видати Н. Махна більшовикам змусили колишніх повстанців змінити країну перебування. 11 квітня 1922 р. група махновців перейшла польський кордон. Їх розмістили в таборі для інтернованих в м. Стшалково.

Через прибуття в табір у травні 1922 р. радянської репатріаційної комісії з пропозицією амністії для тих, хто воював проти більшовиків, у складі якої також були агенти, що бажали таємно зустрітися з Н. Махном, групу махновців було ізольовано та взято під додатковий нагляд. Ще однією причиною ізоляції були чутки про можливу втечу Н. Махна до Чехословаччини, які з'явилися через його лист до Т. Масарика, у якому він просив про надання політичного притулку. Н. Махно також написав листа до польського Міністерства закордонних справ у якому зазначив: «Важке політичне становище Польщі й вимоги російських більшовиків прибрати з її території окремих осіб, що раніше